

UPPSALA
UNIVERSITET

Mer än bara heteromonogami

En studie av kvinnors potential till att utmana heteronormativa
konventioner genom polyamorös praktik

Elin Eriksson

VT19

Handledare: Klara Goedecke

Centrum för genusvetenskap

Uppsala universitet

Abstract.	2
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Material och metod	4
1.3.2 Etiska överväganden	6
1.4 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp	7
1.5 Tidigare forskning	9
2. Analys	10
2.1 Vägen till poly	10
2.1.1 Vad är poly?	10
2.1.2 Vägen dit	13
2.2 Polysexualitet som frigör och hotar	14
2.2.1 ”Jag är ju ingens liksom”: om autonomi och sexuell agens	14
2.2.2 ”Slampa” som ”bara vill ligga runt”: föreställningar om icke-monogama kvinnor	18
2.3 Polyrelationer: Vänskap, makt och arbete	23
2.3.1 ” Om vi liksom klickar så kan vi kanske bli kompisar”: om vänskap	23
2.3.2 ”Dom tävlar inte i samma gren”: om manliga partners, makt och svartsjuka	27
2.3.3 ”Männen kanske mer hakar på”: om manliga partners och känslomässigt arbete	30
2.3.4 ”Det finns en realism i det också”: om resurser till att vara fler än två	33
3. Sammanfattande diskussion	35
4. Litteraturförteckning	38

Abstract

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka kvinnors potential till att utmana heteronormativa konventioner genom polyamorös praktik, samt att undersöka vilket motstånd kvinnorna mött eller möter från omgivningen och i kärleksrelationer med män.

Studien utgår teoretiskt från Stevi Jacksons definition av heteronormativitet som en normerande, institutionaliserande struktur som reglerar normer för såväl sexualitet som kön, och Chris Beasleys teori om gränsöverskridande heterosexualitet, det vill säga olikkönade sexuella praktiker som har potential att utmana könade och sexuella ojämlikheter som struktureras av heteronormativitet.

Undersökningen genomfördes genom semistrukturerade enskilda djupintervjuer, med tre kvinnor som definierar sig som polyamorösa och som har erfarenheter av kärleksrelationer med män. Dessa har sedan tolkats tematiskt genom lodrät och vågrät textanalys i enlighet med Heléne Thomssons systematiska textanalys.

Resultaten visar på att kvinnorna utmanar heteronormativa föreställningar om att kvinnans sexualitet ska kontrolleras av en man, om att kvinnor bör hämma individuell utveckling till förmån för stabiliteten i en parrelation, om att kvinnor är potentiella rivaler om män snarare än potentiella vänner, och om att kärleksrelationer bör prioriteras över platonska vänskapsrelationer.

Kvinnorna möter motstånd i och med att omgivningen ofta förstår polyamori som sexuell promiskuitet, och att kvinnor i enlighet med den sexuella dubbelstandarden döms hårdare än män när de har flera sexuella partners. I kvinnornas relationer med män kvarstår och reproduceras vissa traditionella könsmönster, där männen i enlighet med ideal för hegemonisk maskulinitet ser kvinnornas andra manliga partners som rivaler, och där kvinnorna gör en större del av det känslomässiga arbetet än sina manliga partners. Det finns begränsningar, främst i form av bristande tidsmässiga och energimässiga resurser, för kvinnornas möjligheter att underhålla multipla kärleksrelationer i praktiken. Samtidigt menar jag att det finns frigörande potential i sig i att ha känslomässig och kroppslig autonomi att *få* inleda multipla relationer om man orkar och vill.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

De senaste åren har många svenskar fått tillfälle att bekanta sig med ett flertal begrepp som beskriver relationsformer utanför den monogama tvåsamhetsnormen. I såväl kvällstidningar som dags- och veckotidningar syns rubriker om människor som lever i polyamorösa kärleksförhållanden. På dejtingsidor och applikationer som Tinder söker människor som beskriver sig som icke-monogama, flersamma, polyamorösa, relationsanarkister, eller som i ett öppet förhållande, efter nya relationer. Utöver dem som faktiskt lever icke-monogamt är det många svenskar som känner någon som lever icke-monogamt, som har dejtat någon som lever icke-monogamt, eller känner någon annan som dejtat någon som är öppet icke-monogam.

Amerikansk forskning från 2016 tyder på att mer än en av fem amerikaner, oavsett utbildningsnivå, klassbakgrund, ålder och etnicitet, åtminstone någon gång har provat på en öppet icke-monogam relationsform (Haupt et al, 2017). Annan amerikansk forskning från samma år visar att sökningarna på öppna relationer och polyamori har ökat stort över tid på sökmotorn Google (Moors, 2016). Det finns i princip ingen forskning om hur vanligt förekommande öppet icke-monogama relationsformer är i Sverige idag, men förekomsten av artiklar om öppet icke-monogama relationsformer i svenska tidningar, samt av människor som definierar sig icke-monogamt på dejtingsidor och dejtingapplikationer, kan ses som indikationer på att intresset för öppet icke-monogama relationsformer verkar öka även i Sverige.

Som student i genusvetenskap har jag kommit att intressera mig för kritisk heterosexualitetsforskning samt för om, och hur, olikkönat begär och sexuella relationer mellan män och kvinnor kan fungera progressivt och utmana den heteronormativa tvåsamheten, eller om den individuella heterosexuella praktiken är dömd att reproducera en förtryckande heteronormativitet. Jag menar att icke-monogama relationsformer är intressanta att undersöka utifrån sådana frågor relaterade till heteronormativitet, makt och kön.

Intresset för hur och varför icke-monogama relationsformer allt oftare verkar framstå som ett alternativ till monogama parrelationer, samt intresset för olikkönade sexuella relationers och praktikers potential att skapa social förändring, har gjort att jag valt att undersöka hur kvinnor

med erfarenhet av polyamorösa kärleksrelationer med män beskriver sina erfarenheter i den här uppsatsen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Mitt övergripande syfte med den här studien är att undersöka vilken potential till att utmana heteronormativa konventioner som finns i gruppen kvinnor med erfarenhet av polyamorösa kärleksrelationer med män, samt vilket motstånd som kvinnorna möter från omgivningen och i kärleksrelationer med män.

Frågorna jag kommer ställa till materialet är:

- Har kvinnornas *visioner* om att leva polyamoröst potential att utmana heteronormativa konventioner för kvinnors sexualitet, vänskap och för olikkönade kärleksrelationer?
- Utmanar kvinnornas polyamorösa *praktiker* heteronormativa konventioner för kvinnors sexualitet, vänskap och för olikkönade kärleksrelationer?
- Möter kvinnorna motstånd i sina praktiker baserat på att de utmanar heteronormativa konventioner för kvinnors sexualitet, vänskap och för olikkönade kärleksrelationer, och hur ser motståndet i så fall ut?

1.3 Material och metod

Materialet till undersökningen har samlats in genom semistrukturerade intervjuer med tre kvinnor. Intervjudeltagarna rekryterades genom ett Facebookinlägg som jag delade på min personliga Facebooksida. Jag uppmuntrade även mina vänner på Facebook att dela inlägget, vilket ett flertal gjorde. Dessutom delade jag mitt inlägg i två stora Facebookgrupper för tjejer och kvinnor, samt i en Facebookgrupp som organiserar aktiviteter för polyamorösa personer och relationsanarkister. I mitt inlägg eftersökte jag kvinnor med erfarenheter av icke-monogama relationer med män. Jag specificerade att kvinnorna inte behövde identifiera sig som heterosexuella, eftersom tidigare forskning om polyamori pekar på att samvariationen mellan bisexualitet och polyamori är stor hos kvinnor (Se t.ex. Robinson 2013, Klesse 2011, Sheff 2006, Ritchie och Barker 2007), samt att bisexualitet hos kvinnor just inom polyamorösa subkulturella miljöer verkar vara norm, medan heterosexualitet är mer avvikande (Sheff 2006, 631). I och med den samvariation som forskningen visat på ansåg jag att det fanns en risk för utebliven respons från icke-monogama kvinnor om jag enbart

eftersökte heterosexuella kvinnor i min text. Eftersom jag intresserar mig för hur dynamiken mellan kvinnor och män i romantiska och sexuella relationer påverkas av icke-monogama relationsformer valde jag att skriva ut att kvinnorna skulle ha erfarenhet av icke-monogama relationer med män. Jag specificerade inte icke-monogami närmare, utan var i detta stadium öppen för att intervjua kvinnor med erfarenhet av olika icke-monogama relationsformer, så som öppna relationer, polyamorösa relationer med en primärpartner, eller andra polyamorösa relationskonstellationer som till exempel en triad, där tre personer ingår i en kärleksrelation tillsammans. Jag specificerade heller inte ålder, utöver att kvinnorna skulle vara 18 år och myndiga. Totalt hörde ett tiotal kvinnor av sig till mig inom loppet av ett par dagar. Av de kvinnor som hörde av sig efter att ha läst mitt inlägg var majoriteten mellan 20 till 30 år, och nästan alla beskrev sig som polyamorösa i sina intresseanmälningar. Kvinnorna jag sedan kom att intervjua, Kim, Lina och Annie, är även de i åldersgruppen 20 – 30 år, och använder begreppet polyamori för att beskriva sig själva och sina icke-monogama relationsformer. Alla tre är högtbildade, vita och bor i större städer. Ingen av dem definierade sig som heterosexuella. Två definierade sig som bisexuella medan en definierade sig som lesbisk. Intervjudeltagarnas sexuella identiteter har givetvis implikationer för min undersökning, där jag intresserat mig för heteronormativa konventioner och motstånd mot dessa. Bisexualitet och lesbiskhet utmanar givetvis heteronormativa föreställningar om obligatorisk heterosexualitet, men det kommer inte att vara i fokus för min undersökning eftersom det är just polyamorösa relationsformers potential att utmana heteronormativitet som jag intresserar mig för här. Dessutom kommer mina intervjudeltagares erfarenheter av kärleksrelationer med män få ta ett annat analytiskt utrymme i analysen än intervjudeltagarnas kärleksrelationer med kvinnor, eftersom jag intresserar mig för hur könade strukturer i relationer mellan kvinnor och män påverkas i icke-monogama relationsformer.

Intervjudeltagarna fick ge önskemål på var de kunde ses, och en av intervjuerna genomfördes sedan på ett kafé, en på en avskild plats i en park, och en i ett grupprum i universitetets lokaler. Innan intervjuerna påbörjades upplyste jag intervjudeltagarna att de hade rätt att avbryta sin medverkan när de ville, och att de inte behövde svara på frågor de inte ville svara på. Jag frågade även om tillåtelse att få spela in intervjuerna, vilket alla godkände. Under intervjuerna utgick jag inte från några färdigformulerade frågor, utan inspirerades av Helen Thomssons temabaserade intervjuer (Thomsson 2010, 59–61) där mina frågeområden med vardagligt språk skrivits ned i förväg i cirklar på ett papper som både intervjuare och intervjudeltagare kunde titta på under intervjun. Jag upplevde metoden som användbar för att

kunna föra ett mer naturligt och avslappnat samtal än när man utgår från färdigformulerade frågor, samtidigt som frågeområdena på pappret kunde påminna både mig och intervjudeltagarna om ämnen som vi skulle prata om när det behövdes.

Analysarbetet påbörjades redan när jag lyssnade igenom intervjuerna första gången och transkriberade dem ord för ord. Intervjuerna lyssnades igenom och lästes därefter varför sig. Jag använde mig av Thomssons systematiska texttolkningsmetod med lodrät analys (Thomsson 2010, 151–155) och vågrät analys (Thomsson 2010, 155–158) av intervjuerna. Det innebär att jag först valde ut en intervju som en slags nyckelintervju där jag försökte identifiera vilka teman som behandlades i texten, och kodade detta i papprets marginal med olika kodord. Sedan gick jag igenom de andra intervjuerna och kodade även dem med samma kodord, samtidigt som jag sökte efter nya teman och nya kodord, som jag sedan kunde gå tillbaka en andra gång till tidigare kodade intervjuer och söka efter teman jag missat i första genomläsningen. Efter denna lodräta läsning av varje intervju reflekterade jag över vad som sades i varje enskild intervju, vilka ämnen som kommit upp, hur intervjudeltagarna talat om dem och vilka likheter och skillnader som fanns i deltagarnas berättelser. Här påbörjades min vågräta analys, där teman för min teoretiska analys började utformas. Detta har skett genom klipp-och klistra-arbete, där citat från olika intervjuer som behandlar samma ämne satts samman, och även genom otaliga sammanfattningar om vad kvinnorna säger om olika teman och hur de talar om dem. Mitt tolkningsarbete med intervjumaterialet har skett parallellt med läsning av teori, och teman för analysen har omarbetats gång på gång i en dynamisk process där läsning av teori har inspirerat läsning av mitt empiriska material, och läsning av mitt empiriska material har inspirerat min läsning av teorin.

1.3.1 Etiska överväganden

Polyamori är, trots ovan nämnda tecken på att det börjar bli vanligare, fortfarande en marginaliserad relationsform som kan anses vara kontroversiell. Människor som ingår i polyamorösa relationer och/eller definierar sig som polyamorösa riskerar fortfarande att utsättas för sociala sanktioner av omgivningen om/när polyamorin blir känd. Frågorna om att vara öppen om sin polyamorositet inför omgivningen, om när man väljer att vara det, och om vilka sanktioner som man riskerar att möta är komplexa frågor som behandlas närmare i min intervju. Det hela blir än mer komplext då mina intervjudeltagare även talar om andra personer som inte valt att vara med på en intervju. Det jag vill nämna här är att ämnets potentiellt känsliga natur funnits med mig i tanken i den här undersökningen och jag har i

arbetet med texten försökt att aidentifiera mina intervjudeltagare genom att utelämna vissa detaljer om dem och personer de berättar om. Namnen på mina intervjudeltagare är fingerade.

Eftersom flera av mina intervjudeltagare hittat till inlägget där jag sökte intervjupersoner genom gemensamma kontakter så har jag gemensamma bekanta med ett par av dem, vilket jag funderat över hur det kunnat påverka dynamiken under intervjuerna. Det finns en möjlighet att detta har påverkat hur öppet deltagarna känt att de kunnat tala om vissa saker. Samtidigt så har den sociala kopplingen mellan mig och mina intervjudeltagare inte varit så stark, och de har blivit informerade om att jag är den enda personen som har kännedom om vilka de är bakom pseudonymerna, samt om vem som har sagt vad. Intervjuutdragen har bearbetats för att bli mer läsvänliga, utan att innebörden ändrats.

Jag vill även nämna att jag i den här uppsatsen arbetat för att inte osynliggöra mina intervjudeltagares sexuella identiteter som icke-heterosexuella. Det innebär att jag inte kallar kvinnornas kärleksrelationer med män eller kvinnornas olikkönade sexuella praktiker för heterosexuella, eftersom mina intervjudeltagare inte är heterosexuella. Samtidigt har jag ambitionen att mina intervjudeltagares erfarenheter av polyamorösa relationer med män förhoppningsvis även ska kunna ge indikationer på hur heterosexuellt identifierade kvinnor som har polyamorösa relationer med män kan förhålla sig till, och kanske även utmana, heteronormativa konventioner.

Slutligen gör jag inte anspråk på generaliserbarhet med den här analysen, utan syftar till att undersöka dessa tre kvinnors berättelser utifrån mina teoretiska frågeställningar för att därigenom kunna lyfta möjliga scenarion för hur polyamorösa kvinnor som har relationer med män kan förhålla sig till heteronormativitet.

1.4 Teoretiska utgångspunkter och centrala begrepp

I den här uppsatsen kommer jag att utgå från sociologen och genus- och sexualitetsforskaren Stevi Jacksons syn på *heteronormativitet* som en normerande, institutionaliserande struktur som reglerar normer för såväl sexualitet som kön (Jackson 2006, 105). Enligt Jackson föreskriver heteronormativitet inte bara vissa former av sexuella praktiker som normativa, utan också vissa former levnadssätt. Jag ser, liksom Jackson, såväl kön som sexualitet och heterosexualitet som socialt konstruerade fenomen som varierar över tid och rum (Jackson 2006, 107). Heteronormativitet utgår från och upprätthåller en genusordning där människor delas upp i kategorierna män och kvinnor och konstrueras som olika, med skilda egenskaper

och arbetsuppgifter. Män och kvinnor ses som komplementära och ”gjorda för varandra”, vilket manifesteras i den heterosexuella parrelationen (Jackson 2006, 105, 113).

Heteronormativitet reglerar alltså inte enbart sexualitet, utan även kön, och vilka levnadssätt, relationsformer och beteenden som ses som normala och naturliga. Även bland människor som definierar sig som heterosexuella och lever heterosexuellt finns hierarkier av mer eller mindre respektabla sätt att göra heterosexualitet på, där traditionella könsroller och livslång monogami tenderar att ses som det respektabla och normala sättet att göra heterosexualitet på (Jackson 2006, 105). Jag använder mig av Jacksons definition av *sexualitet*, där sexualitet definieras som alla erotiskt betydelsefulla delar av socialt liv så som begär, praktiker, relationer och identiteter (Jackson 2006, 107). Heteronormativitet och heterosexuell sexualitet kan därmed inte ses som synonymer till varandra, utan heterosexuell sexualitet regleras av, men kan också utmana, heteronormativitet.

Att heteronormativitet och heterosexualitet inte kan ses som synonymer till varandra lyfts även av sociologen och genus- och sexualitetsforskaren Chris Beasley, som menar att tendenser till att likställa heteronormativitet och heterosexualitet gör att heterosexualitet framställs som en enhetlig sexualitet utan variationer. Beasley intresserar sig för att undersöka just variationerna inom heterosexualiteten, och hur heterosexuella praktiker kan bryta mot heteronormativa föreskrifter samt under vilka förutsättningar detta kan vara progressivt och kanske till och med skapa social förändring (Beasley 2011, 25). Hon kallar de former av heterosexuella praktiker som har potential att skapa social förändring för ”transgressive heterosexuality”, vilket jag på svenska väljer att översätta till *gränsöverskridande heterosexualitet*. Beasley ifrågasätter att praktiker nödvändigtvis har en gränsöverskridande potential enbart för att de är ovanliga eller inte ses som respektabla. För att de ska ha en gränsöverskridande potential menar Beasley att det måste handla om praktiker som på något vis har potential att utmana normativa ojämlikheter, till exempel könade och sexuella ojämlikheter som struktureras av heteronormativitet. Hon menar att för att heterosexuella praktiker ska ha en potential att utmana heteronormativiteten måste de dels på något sätt bryta ner hierarkiska kategoriseringar och exkluderingar, dels främja social jämlikhet (Beasley 2011, 32). Beasley skriver: ”Heterosexuality is a majority orientation but, relative to other sexualities, it is under-theorised as a potential source of pleasure, interest and transgression, and over-determined as a source of domination” (Beasley 2011, 31). Jag håller med Beasley om detta, och därför kommer jag i den här uppsatsen att använda mig av Beasleys teori om en

potentiellt gränsöverskridande heterosexualitet för att undersöka om, och i så fall på vilka sätt, polyamorösa kvinnor som har relationer med män utmanar heteronormativiteten.

1.4 Tidigare forskning

Det är ännu ett tämligen litet forskningsfält jag placerar mig inom när jag väljer att forska om polyamorösa kvinnor. Överlag har det inte producerats så mycket forskning om polyamorositet, och i en svensk kontext ingenting alls. Majoriteten av forskningen om polyamori producerades av och om personer i USA och Storbritannien. En person som hunnit med en hel del forskning om polyamori är genus- och sexualitetsforskaren och sociologen Christian Klesse, som publicerat en mängd artiklar om polyamori. En artikel publicerad 2011 ligger nära området för min studie. Artikeln är ett utdrag ur en större forskningsprojekt om bis sexuella icke-monogama personer i Storbritannien, och fokuserar på att genom intervjuer med bis sexuella icke-monogama kvinnor få kunskap av hur kvinnorna påverkas av diskurser som framställer såväl icke-monogama som bis sexuella kvinnor som promiskuösa (Klesse 2005). Genus- och sexualitetsforskaren Meg Barker och genus- och medieforskaren Ani Ritchie publicerade 2007 en artikel baserad på en fokusgruppdiskussion med en grupp polyamorösa kvinnor. Ritchies och Barkers teoretiska ingång är två feministiska monogami-kritiska artiklar om icke-monogamin implikationer för heterosexualitet som jag använder mig av i denna uppsats (Robinson 1997 och Jackson och Scott 2004). Sexualitet- och genusforskaren Elisabeth Sheff publicerade 2005 en etnografisk analys av polyamorösa kvinnors sexuella subjektivitet, en artikel som var en del av ett större forskningsprojekt där Sheff under sju år genom deltagande observationer och djupintervjuer följde en grupp polyamorösa personer i USA. Samvariation mellan bisexualitet och polyamori hos de intervjuade kvinnorna får ta stor plats i alla nämnda forskningsartiklarna, något som har stärkt mig i min uppfattning om att just samvariationen mellan polyamori och bisexualitet och hur det påverkar kvinnor inte behöver vara i fokus för min studie, eftersom detta redan är relativt efterforskat med tanke på hur litet forskningsfältet om polyamori fortfarande är.

Min studie liksom Klesses undersöker hur icke-monogama kvinnor påverkas av diskurser om promiskuitet. Min studie liksom Ritchies och Barkers studie undersöker kopplingen mellan könade strukturer mellan män och kvinnor i polyamorösa relationer genom att intervjua polyamorösa kvinnor, och min studie använder sig delvis av samma feministiska teoribildning som kritiserar monogamin (Robinson 1997 och Jackson och Scott 2004). Min studie liksom Sheffs intresserar sig för hur polyamorösa kvinnor upplever sin sexuella subjektivitet, eller

sexuella agens Men min studie har ett bredare fokus än Klesses, Ritchie och Barkers och Sheffs studier, nämligen att undersöka kvinnors potential till att utmana heteronormativa konventioner genom polyamorös praktik. Det inkluderar att undersöka könade strukturer mellan män och kvinnor i polyamorösa relationer och polyamorösa kvinnors sexuella agens, men är inte begränsat till det utan inkluderar även att undersöka polyamorösa kvinnors platonska relationer, och vilka former av motstånd som kvinnorna möter från sin omgivning och i sina olikkönade relationer. Dessutom bidrar jag med en intervjustudie med polyamorösa kvinnor producerad i en svensk kontext, vilket är välbehövligt då forskning om polyamori i Sverige helt saknas i dagsläget och kunskapsluckan om polyamorösa personer i Sverige är stor.

2. Analys

2.1. Vägen till poly

2.1.1 Vad är poly?

Kvinnor som jag intervjuat i den här uppsatsen använder alla begreppet ”polyamorös” för att beskriva antingen sig själva eller sina relationer. Rent etymologiskt kommer ordet ”poly” från grekiskan och betyder många, medan ”amori” (egentligen ”amory”) kommer från latin och betyder kärlek. Satta tillsammans bildas betydelsen ”många kärlekar”. Att polyamori innefattar förmågan och viljan till att hysa kärlek till mer än en person är också något de flesta teoretiker är villiga att enas om (Se t.ex. Klesse 2014 och Barker 2005). Samtidigt pågår en diskussion bland forskare om hur begreppet egentligen ska användas applicerat på människor, relationer och praktiker. Med bakgrund av detta menar jag att det är relevant att börja den här uppsatsen med att undersöka hur mina intervjudeltagare själva verkar förstå och använda sig av begreppet polyamorositet.

Annie: Jag tror det handlar om just det här att man kan bli kär i flera och vilja ha fler relationer. Det är det som det handlar om. Och jag har väl typ den grundinställningen att alla skulle kunna vara poly ändå. För det känns som att nästan alla har, ja men, varit förälskade i fler samtidigt och så, och sen så är kanske lite av ett val. Man väljer att gå in i den livsstilen kanske, och sen att då... Jag vet inte. Men ja, just det här att man kan bli kär i fler, det är väl det som är poly.

När Annie får frågan vad polyamori innebär för henne så börjar hon med att ge mig en definition på hur hon förstår själva ordet, en förståelse som inte skiljer sig nämnvärt mot den grundförståelse av ”många kärlekar” som jag har etablerat ovan. Men Annie tar också upp här

att hon tänker att alla har den grundläggande förmågan att kunna bli kär i flera, samtidigt som hon verkar se det som ett livstilsval att erkänna och agera på sådana känslor. Här tolkar jag Annies förståelse av polyamori som att det finns en grundläggande mänsklig förmåga, alltså att kunna bli kär i flera, såväl som ett aktivt val, alltså att erkänna och agera på känslorna, med i bilden.

Lina gör det tydligt att det inte handlar om en läggning eller identitet för henne, utan snarare ett pragmatiskt val av relationsform:

Elin: Vad är polyamori egentligen?

Lina: Just det. Alltså, jag ser det inte som en läggning för mig så. Det har funkat bra för mig. Det är en relationsform som jag valt att ha. Men det känns inte särskilt viktigt för min identitet. Även om jag kan fatta att det är extremt viktigt för andra. Men det är inte en sådan grej för mig. Utan det är snarare att jag vill... Jag vill uppnå ett visst mål, och sen om det är en eller flera personer inblandade spelar inte så stor roll.

Elin: Vad är målet då?

Lina: Men ja, det är just att... Vad ska jag säga? Känna mig självuppfylld typ, och fylla de här intresseplatserna som jag har. Så det har varit ganska återkommande.

Lina betonar alltså polyamorins funktion som en relationsform, som för henne tjänar ett visst mål: att ha partners som hon kan dela alla sina intresseområden med, något som får henne att känna sig självuppfylld. Om Lina kan nå upp till det här målet med en eller flera partners är inte relevant i sig, och Lina lever för närvarande i en monogam relation och trivs bra med det.

För Kim är det varken betoningen av relationsform eller förmågan att älska fler som är mest centrala i hur hon beskriver sin polyamorositet, utan snarare en slags filosofi eller syn på livet:

Kim: Det handlar jättejättemycket om min människosyn. Många tänker liksom att: ”polyamorösa, de är oansvarsfulla och de vill bara ligga runt och de...” Alltså, att det är ytligt och att det är oseriöst typ. Men för mig så är det motsatsen till alla de där orden. Det handlar jättejättemycket om att visa respekt för mig själv och för andra, och att vilja ändra samhället också, litegrann. Att visa på att kärlek och relationer kan vara så jättejättemycket mer än bara heteromonogami. Och det viktigaste för mig tror jag är den här grejen med att jag är ju ingens liksom i en polyamorös konstellation. Och bara för att man är poly så måste man ju inte ha relationer med andra heller. Alltså jag kan ju också vara singel, och vara jättenöjd med det. Och prioritera mina vänner liksom. Eller om jag har primär- och sekundärpartners, om jag har mycket tid och utrymme i mitt liv, så funkar ju det hur bra som helst liksom.

I mina intervjudeltagares sätt att betona skilda delar av polyamori speglas en större pågående akademisk och aktivistisk diskussion om hur polyamorositet ska förstås. Christian Klesse skriver att polyamori av olika forskare tolkats som såväl en relationsform, en filosofi, teori, kärleksform, relationsinriktning, identitet eller sexuell läggning (Klesse 2014, 81). Annes, Linas och Kims beskrivningar rör sig över hela den skalan. Annie kan sägas betona det som en *kärleksform* och *relationsinriktning*, både i citatet ovan och vid ett flertal andra tillfällen i vår intervju. Bland annat ger Annie vid ett tillfälle uttryck för att anledningen till att polyamorösa kan söka sig till flera partners inte är för att deras partner är otillräcklig, utan för att "kärlek är större". Annes uttalande kan relateras till hur Klesse beskriver hur kärlek inom poly-litteratur: "is construed as an active agent which has a potential to grow eternally.", som en potentiellt oändlig resurs som räcker åt alla utan att man behöver ta ifrån någon en del (Klesse 2011, 15).

Medan Lina beskriver polyamori som en *relationsform* som hon valt att ha så tolkar jag Kim som att hon poängterar att polyamori *inte* främst är viktigt som en specifik relationsform för henne: hon är polyamorös oavsett om hon har en partner, flera partners eller är singel och prioriterar sina vänner. Jag tolkar det som att polyamorin för Kim kan förstås som en *livsfilosofi* som finns med henne i många olika situationer, däribland, men inte begränsat till, hur hon utformar sina kärleksrelationer.

Det är intressant att notera att mina intervjudeltagare betonar egna valmöjligheter i sina beskrivningar av polyamori, samtidigt som ingen av dem beskriver polyamorin på ett sätt som gör att den kan förstås som en medfödd sexuell orientering gentemot vissa former av relationer. En sådan inramning, som lyfter polyamori som medfödd sexuell orientering mot vissa former av relationer, är bland annat populär i aktivistiska kretsar som arbetar för utökade juridiska rättigheter för polyamorösa personer. Den kritiserar dock från forskningshåll av Klesse (2014, 88, 92) och Margaret Robinson (2013, 23) m.fl. utifrån att den ramar in polyamorositet som något vissa *är*, medfött, och andra inte är, i stället för att ta hänsyn till den fluiditet som finns i sexualitet, och speciellt i kvinnors sexualitet. Linas flexibla inställning till antalet kärleksrelationer hon kan vara investerad i samtidigt skulle kunna ses som ett exempel på en sådan fluiditet.

När jag analyserar hur kvinnorna beskriver sin polyamori utifrån Beasleys teori om gränsöverskridande heterosexualitet noterar jag att Kim är den som på ett väldigt tydligt sätt redan i sin beskrivning av vad polyamori innebär för henne relaterar den till att utmana

heteronormativa föreskrifter. Hon berättar att det för henne handlar om ”Att vilja ändra samhället” också och ”Att visa på att kärlek och relationer kan vara så jättejättemycket mer än bara heteromonogami”. Jag förstår Kims utsaga som att hon har reflekterat mycket över heteronormativitet och att polyamori för henne är ett medvetet val att försöka underminera den hierarkiska heteronormativa ordningen där ”livslång monogami” (se Jackson 2006, 105) ses som det enda normala och respektabla sättet att organisera kärleksrelationer på. Jag menar att även Linas utsaga om att hon har ett mål att känna sig självuppfyllt och att ”sen om det är en eller flera personer inblandade spelar inte så stor roll” kan sägas utmana heteronormativa föreskrifter om att kvinnan och mannen ska komplettera varandra i den heterosexuella parrelationen (Jackson 2006, 105). Lina ifrågasätter nämligen idén om att en partner nödvändigtvis är tillräcklig för att hon ska känna sig ”självuppfyllt”, och hon visar att det är helt okej att söka sig till flera partners för att kunna uppnå det målet. Annes beskrivning av polyamori innehåller inte direkt några utmaningar mot heteronormativiteten på samma sätt, vilket jag menar kan kopplas till kvinnornas olika vägar in i polyamorin och vilka typer av reflektioner som ligger bakom. Detta är något som jag kommer gå närmare in på i nästa avsnitt.

2.1.2 Vägen dit

Mina intervjudeltagare har alla tidigare erfarenheter av monogama kärleksrelationer med män. Det här avsnittet syftar till att undersöka vad det var som de tilltalades av med polyamori och vad de uppfattar som fördelarna med ett polyamoröst levnadssätt. Precis som mina intervjudeltagares beskrivningar av vad som är centralt för deras förståelse av polyamori skiljer sig åt, skiljer sig även deras berättelser om vägen in till ett polyamoröst levnadssätt.

Annie, som beskriver sig själv som en ”ganska passiv individ, en sådan som liksom nöjer mig med hur läget är och inte tänker så jättemycket på vad som skulle kunna vara i alla lägen”. Hon berättar att det känns som att hon ”blev indragen” i den polyamorösa världen. Detta skedde i samband med att hon blev kär i en polyamorös man, och de inledde en relation. Innan detta hade Annie introducerats för polyamori i och med att hon hade polyamorösa vänner, och dessa öppnade hennes ögon för att det fanns fler sätt som hon kunde välja att leva sitt liv på än de som var mest synliga i samhället. Lina berättar att det var när hon började umgås med människor i BDSM-kretsar, människor som Lina beskriver som queera och öppna, som hon första gången träffade personer som levde polyamoröst. Hon hade läst om polyamori tidigare, men här var första gången hon mötte det i praktiken, ”Första gången jag

liksom förstod att det här är en grej som folk faktiskt gör”, som Lina säger. Kim berättar att vägen till polyamori gick genom ett feministiskt uppvaknande som skedde i samband med att hon läste genuskurser i sin utbildning och träffade andra feministiskt medvetna studenter. Hon läste mycket och ifrågasatte och problematiserade sina relationer med män. Där såddes fröet till polyamorin, säger Kim, även om det skulle ta flera år innan det växte fram till den livsstilen hon har idag.

Annie och Lina har alltså introducerats för polyamori i mötet med andra människor som lever polyamoröst, något som öppnat deras ögon för andra möjligheter att organisera sina intima relationer. För Kim skedde det genom mötet med feminismen och andra feministiskt intresserade studenter. Klesse skriver också att feministisk tradition har bidragit med viktig kritik mot obligatorisk monogami (Klesse 2011, 15), och att polyamori och kritik mot obligatorisk monogami tilltalar många människor som är involverade i HBTQ-frågor och queerfeminism (Klesse 2011, 7). Klesse skriver också hur olika subkulturella och marginaliserade identiteter, så som polyamori, bisexualitet och BDSM, ofta tycks samvariera (Klesse 2011, fotnot, 9). Jag märker liknande tendenser i mitt material, till exempel att Kim är engagerad i såväl feministiska frågor som HBTQ-frågor och Lina började att intressera sig för att ha polyamorösa relationer efter att hon började umgås i queera miljöer och BDSM-kretsar.

2.2 Polysexualitet som frigör och hotar

2.2.1 ”Jag är ju ingens liksom” – autonomi och sexuell agens

Kim säger: ”det viktigaste för mig tror jag är liksom den här grejen med att jag är ju ingens liksom i en polyamorös konstellation”. Hennes ord om vikten att inte tillhöra någon annan påminner om den feministiska kritiken av monogami som bland andra forskarna Victoria Robinson (1997), och Stevi Jackson och Sue Scott (2004) lyft fram. Robinson skriver just att den monogama kärlekens fokus på ägandet av en annan individ är en central del av den feministiska kritiken av monogami (Robinson 1997, 146). Kim berättar såhär om vad hon upplevt som begränsande när hon tidigare haft monogama kärleksrelationer med män:

Kim: Så det är väl också någonting som är viktigt i hur poly har vuxit fram för mig. Att kunna se att jag inte vill gå tillbaka dit liksom. Att jag kan se att det är olika sätt att leva liksom.

Elin: Vad var det som skavde då som du kan slippa nu, om du förstår vad jag menar?

Kim: Ja men det är väl mycket den här valfriheten, och det här ständiga samtycket liksom. Att det är mer dynamiskt. Och att det är mer öppet, och jag tycker att jag mår mycket bättre. Jag känner mig friare och jag har fler människor i mitt liv liksom. Så det är jättemånga saker, men... Men att man kan känna sig instängd litegrann.

Elin: Instängd?

Kim: Ja, jag tror det. Liksom begränsad i en... Det rör hur andra ser på en. Att man är någons flickvän eller partner, och att då ska man leva upp till de förväntningarna. Men också hur man ser på sig själv och relationen. Som att: ”nu får inte jag bli attraherad av den här personen som jag blir attraherad av” liksom. För att det är fel. För att det är en monogam relation och då är det fel. Jag känner mig mer begränsad i hur jag... Man förväntas umgås med sin partner väldigt, väldigt mycket. Fastän att man kanske egentligen skulle vilja prioritera andra relationer mer liksom. Så det är mycket förväntningar, både inom relationen och utifrån tror jag.

Kim lyfter det begränsande med att ”vara någons flickvän” och de förväntningar som kommer med det. Detta påminner om hur Askham (refererad till i Jamieson 2014, 42, och Ritchie och Barker 2007, sidnummer saknas) beskriver att parförhållandets stabilitet prioriteras över individuell autonomi och identitet, speciellt för kvinnor, hos de gifta par hon intervjuat. Kim berättar att hon förväntades vara sexuellt exklusiv med sin partner såväl handlingsmässigt som rent emotionellt, och att hon förväntades prioritera sin partner över andra relationer oavsett vad hon själv egentligen vill. Detta går att koppla till vad Robinson skriver om att den institutionaliserade tvåsamheten gör att kvinnor lägger all sin energi på en man, som blir centrum för kvinnans värld, medan andra relationer i kvinnans liv prioriteras bort (Robinson 1997, 146). Det går även att koppla till vad Jackson skriver om att heteronormativa föreskrifter värderar den heterosexuella parrelationen över andra relationsformer (Jackson 2006, 110).

Kim själv menar att hennes polyamori har en väldigt stark koppling till hennes feministiska tänkande, och att polyamori är ”ett sätt att bli friare i en relation som är olikkönad”. Att Kim idag beskriver sig som friare, som att hon har fler människor i sitt liv, och som att hon mår bättre påminner om hur Elisabeth Sheff beskriver att flera av intervjudeltagarna i hennes studie med polyamorösa kvinnor att de, från att i monogama relationer ha känt sig begränsade och maktlösa, upplevt en befrielse i att engagera sig i polyamorösa relationer där de kunnat utvidga sina sociala roller (Sheff 2005, 259). Jag menar att Kims beskrivning av vad hon upplevde som begränsande med monogami och vad som fick henne att välja polyamori målar upp Kims beslut att välja bort monogami som ett genomreflekterat beslut att utmana

heteronormativa föreställningar av vad det innebär att vara en kvinna i en kärleksrelation, och vilka uppoffringar man då förväntas att göra gällande sin egen personliga utveckling och andra sexuella, romantiska och vänskapliga relationer.

Annie berättar att hon tilltalades av upplägget att man bestämmer reglerna för sina relationer själv, i stället för att köpa ett färdigt koncept för hur en relation ska se ut, när hon fick kunskap om polyamori. När jag frågar Annie om hon ser någon frigörande potential i relationen mellan män och kvinnor med att inte leva monogamt säger hon såhär:

Annie: Ja, men som för kvinnan kanske. Om vi går tillbaka jättelångt i tiden så har ju kvinnan varit mer en ägodel, liksom mannens ägodel. Och sådana normer finns väl kvar lite i samhället, på något sätt ändå. Och just att kvinnan kan göra ett val att vara med andra är väl en sorts frigörelse. Att man inte är mannens partner, och det är det man är. Utan man äger ju sin relation, och så har man andra relationer också liksom. Ja, men det är lite av en frigörelse, jag har inte tänkt på det på det sättet.

Annie är eftertänksam när hon svarar på min riktade fråga, och hon berättar att hon inte tänkt på det som en frigörelse för kvinnor att leva icke-monogamt innan. Detta bidrar till min uppfattning att Annie har haft andra ingångar till polyamori än vad till exempel Kim har, och att feministisk kritik av monogami inte varit något centralt för Annie i hennes val. Samtidigt är det intressant att när Annie får frågan och funderar på det väljer hon att lyfta just ”att man inte är mannens partner, och det är det man är” - en kritik mot mannens ägande av kvinnan liknande den som Kim ger uttryck för.

Både Annie och Kim ger också uttryck för att polyamorin ger dem möjlighet att utvecklas och växa som personer även om de är i förhållanden med män, och Lina berättar att det hon främst tilltalades av när hon introducerades för polyamori var tanken på att kunna utforska alla delar av sig själv, och inte hämma några bara för att hon inte hade dem gemensamma med en partner. Här går mina tankar återigen till Askhams observation av att specifikt kvinnor tenderar att prioritera sitt parförhållandes stabilitet över sin individuella autonomi och identitet (Jamieson 2014, 42). Jag tolkar Linas ord som att hon valt att inte följa den heteronormativa föreskriften om att prioritera ett förhållandes stabilitet över sin egen utveckling, utan i stället kan sägas välja sin autonomi och identitet över stabiliteten i ett parförhållande.

Ett exempel på område som mina intervjudeltagare menar att de inte behöver hämmas inom på samma sätt i polyamorösa relationskonstellationer som i monogama är det sexuella:

Lina: När man börjar fundera på polygami så måste man ju fundera över ”vilka romantiska relationer vill jag ha”, ”vilka sexuella relationer vill jag ha. och hur ska dom se ut?”. Så om man då kommer fram till svaret att: ”Jag vill ha många sexuella relationer”, då tror jag att det är vanligare att kvinnor inom polycommunityt kommer fram till just det svaret, att man vill ha många sexuella relationer. Just för att man får frågan ställd till sig.

Jag förstår Lina som att beslutet att överge monogama samlevnadsformer aktualiserar frågor hos kvinnor om vad de faktiskt *vill ha* sexuellt och romantiskt, och att polyamorösa kvinnor därför kanske oftare än kvinnor som lever monogamt har funderat över vad de egentligen vill ha sexuellt – och kommit fram till svar. Detta resonemang går i linje med vad Elisabeth Sheff kommer fram till i sin intervjustudie med polyamorösa kvinnor, nämligen att kvinnor som avvisat en så fundamental social norm som monogami ofta tillåter sig att ifrågasätta andra normer också, till exempel om kvinnlig sexualitet (Sheff 2006, 259). Sheff, som fokuserar på sexuell subjektivitet i sin studie, beskriver att många av kvinnorna hon mötte utmanar kulturella ideal om kvinnors sexuella undergivenhet och föreställningen om att kvinnor har lägre sexdrift än män. Tvärtom beskrev många sig själva som väldigt sexuella personer med hög sexdrift (Sheff 2006, 263). Även Annie lyfter möjligheten att fortsätta utvecklas och upptäcka sin sexualitet i polyamorösa relationskonstellationer:

Annie: En sak som är fint med polygrejen är att eftersom jag ju inte har så mycket erfarenhet i min bisexuella liksom... Vad säger man? Läggnig?

Elin: Ja. Praktik kanske?

Annie: Ja, men praktik. Så känns det ju skönt att även fast jag är poly, eller även fast jag har ett förhållande, så kan jag fortfarande upptäcka delar av mig själv och utvecklas liksom. Det är fint.

Annie menar att det faktum att hon är polyamorös ger henne möjlighet att göra erfarenheter i sin bisexuella praktik och upptäcka nya sidor av sig själv, samtidigt som hon har ett förhållande med en man. Sammantaget menar jag att mina intervjudeltagare ger bilden av att beslutet att välja bort monogama relationsformer, och i stället leva polyamoröst, ger dem möjligheter att utmana heteronormativa ideal för femininitet, så som att den manliga partnern ska kunna fylla kvinnans alla behov, och att sex för kvinnor måste ske inom ramen för en parrelation. Att bryta mot sådana heteronormativa konventioner kommer dock till ett pris, vilket jag kommer att gå in på i nästa avsnitt.

2.2.2. ”Slampa” som ”bara vill ligga runt””: föreställningar om icke-monogama kvinnor

”Många tänker liksom att: ’polyamorösa, dom är oansvarsfulla och dom vill bara ligga runt och dom...’ Alltså, att det är ytligt och att det är liksom oseriöst typ”, säger Kim. Även Annie berättar om liknande erfarenheter:

Annie: Ja, dels så är det just den här fördomen om att man är tillgänglig. Och att man har svårt att ”connecta” till personer. Att man måste söka sig till flera för att man inte kan nöja sig, eller, ja, jag vet inte. Jag hade en kollega på ett sommarjobb en gång som jag berättade för att jag var poly, och han köpte ju inte det alls. Vi brukade samåka till jobbet, och det tog en timme att åka bil dit. Så vi satt i en timme och han försökte övertyga mig att poly handlar om att man inte har kontakt med sina känslor och bara vill ligga runt, och liksom verkligen mansplainade polyamori för mig. Vilket var väldigt intressant. Jag blev ganska upprörd. Och det känns som att den attityden finns lite överallt. Att man liksom... Det är inte riktigt ”på riktigt” på något sätt.

Föreställningen om polyamori som känslomässigt ytligt, oseriöst, ”inte riktigt på riktigt” och kopplat till viljan att ”ligga runt” som Kim och Annie beskriver är något som även Robinson noterar när hon skriver att: ”Non-monogamy is associated with promiscuity and shallowness of emotions, whilst monogamy is seen as emotionally and spiritually superior to it” (Robinson 1997, 151). Mina intervjudeltagare själva känner inte igen sig i bilden av polyamori som ytlig och oseriös. I stället lyfter de hur polyamorösa relationer kräver mycket ansvar och kommunikation. Klesse skriver att polyamorösa relationer kräver mycket arbete och engagemang för att fungera, att det ofta krävs förhandling kring regler om hur relationen ska se ut, och att regler även om de är fritt valda alltid innebär en begränsning, varför det är svårt att se polyamori som något fullständigt ”fritt” (Klesse 2011, 16). Annie berättar om när hon dejtade en tjej som verkade ha en uppfattning om polyamori som väldigt ”fritt”, ett ord som inte har samma negativa betydelseladdning som ”ytligt” eller ”oseriöst”, men som likväl inte associeras till ansvar:

Annie: Jag skulle ju inte säga att bara för att man är poly så är det friare och man kan göra lite vad som helst. Så är det ju verkligen inte. Typ, den här tjejen som jag har varit kär i förra året, hon tyckte till exempel först när hon fick höra att jag var poly att det var så här fantastiskt! Liksom ”ja men gud, man kan vara poly”, och ”man kan ha fler partners”, och ”man kan liksom dejta runt”, och ”gud vad roligt om det var så”. Bara älskade idén typ. Men sen efter någon månad, det var ju lite det därför det inte blev något med henne, för att hon liksom tyckte det var jättejobbigt det här med poly. För hon upptäckte såhär ”jaha, men det är inte så fritt”, och sen så... Jag vet inte vad hon tänkte, men hon tänkte väl att det var mer öppet och man bara gjorde som man vill. Men det är ju verkligen så att man har ju en relation, och man har ju någon att förhålla sig till hela tiden.

Annies berättelse kan tolkas som ett exempel på hur hon påverkats av felaktiga föreställningar om polyamori, även om föreställningen i exemplet inte är negativt laddad. Annies egen uppfattning är att det är mycket ansvar att ha polyamorösa relationer, precis som i en monogam relation, bara att man har mer öppenhet om hur man vill ha det än vad monogama personer har, och att man har tillåtelse att bli kär i fler personer. Kim har samma uppfattning, och säger att polyamorösa relationer kräver väldigt mycket arbete, vilket är anledningen till att hon inte träffar någon annan romantiskt eller sexuellt utöver sin primärpartner för närvarande. Hon säger:

Kim: Jag tycker att det är så svårt, för många tänker liksom att poly handlar mycket om sex. Men jag tycker att det handlar mer om relationer i stort. Och liksom mina relationer till mina vänner. Jag tror att det är en vanlig fördom, att det liksom...

Elin: Att det handlar om sex, när det egentligen handlar om relationer?

Kim: Ja. Och relationer och livsstil liksom, en syn på människor, en syn på livet, syn på sig själv, syn på samhället. Det är så brett. Och folk vill gärna sexualisera det eller reducera det till något som det inte är liksom.

Kim beskriver här en syn på polyamori som något som handlar om ”relationer i stort”, även icke-sexuella sådana, vänskapliga sådana. Hon menar att andra förenklar vad det handlar om och har fördomar om att det handlar om sex. I linje med Kims resonemang skriver Klesse att det finns tendenser inom polyamorösa kretsar till att förstå polyamorösa relationer som relationer som inte behöver innehålla några sexuella element, och utforska icke-sexuella former av intimitet och kärlek (Klesse 2011, 14).

Kim är inte den enda av mina intervjudeltagare som upplever att människor i omgivningen tänker att polyamori handlar om sex, och att ligga runt. Alla tre ger uttryck för liknande erfarenheter. Kim och Annie berättar att de ofta får personliga frågor om sitt sexliv, till exempel om de har sex med partners partners, eller om de har mycket sex. Lina har en tanke om vad omgivningens fokus på sex när det kommer till polyamori skulle kunna bero på:

Lina: Monogaminormen säger ju att man inte kan vara kär i mer än en i taget. Jag tror att det är därför den här sexuella polygamin syns mest. Att det finns ett enda romantiskt förhållande och sen har man sex med andra typ.

Jag förstår det Lina säger som att människor, på grund av en norm om monogam kärlek, har lättare att ta till sig ett upplägg som centreras runt en tvåsamhet, ett par som är romantiskt och

emotionellt exklusiva med varandra, men som har tillfälligt sex med andra, eller ”lösdejtare”. Ett sådant upplägg utmanar visserligen den monogama föreställningen om sexuell exklusivitet, men inte föreställningen om tvåsamhet och den romantiska kärlekens exklusivitet. Lynn Jamieson uppmärksammar i sin studie av icke-monogama par att det verkar som att de vanligaste sätt som människor utövar icke-monogami på inte utmanar parrelationer som koncept (Jamieson 2014, 35). Jamieson konstaterar att de flesta exempel på icke-monogama relationskonstellationer hon stött på är människor som strävar efter att vara en del i långvariga tvåsamma parkonstellationer, en relation kan där kan bekräftas som speciella och uppleva stabilitet samtidigt som de har andra sexuella relationer (Jamieson 2014, 53 – 55). I vardagligt svenskt tal brukar denna relationsform kallas för öppna relationer, och det tycks som att det är denna bild av icke-monogami, alltså parrelationer där parterna är emotionellt lojala mot varandra men har sex med andra, som har fått genomslag i samhället och som många utomstående förknippar även polyamori med.

Jamieson föreslår även att dominerande maskulinitetsnormer uppmuntrar ett tydligt gränsdragande mellan sex och intimitet på ett starkare sätt för män än för kvinnor, vilket Jamieson menar kan upprätthålla könsade skillnader i hur män och kvinnor ser på icke-monogami. Jamieson skriver att män kan vara mer inriktade på den typen av icke-monogami där de har en huvudsaklig romantisk partner och andra sexuella relationer som separeras från den romantiska relationen, medan kvinnor kanske inte lägger samma vikt i att särskilja sina relationer från varandra (Jamieson 2014, 56). Annie berättar att hon upplever att män generellt har svårare än kvinnor att förstå och acceptera att hennes polyamori inte bara handlar om sexuella relationer, utan även romantiska:

Annie: Skillnaden mellan män och kvinnor känns som att män ofta har mycket svårare att acceptera att man är poly på något sätt. Eller att de mer såhär: ”okej, men då är du en sådan som ligger runt med massa”, och att det verkligen bara är den sexuella delen som de bara: ”ja men... du har alltså ett öppet förhållande?”. Att de inte riktigt förstår det här med den romantiska delen, och att det såhär; ”ja men du vill bara ligga runt, du har en partner och så vill du ligga med andra”. Medan uppfattningen med kvinnor är att de förstår grejen mer.”

Utifrån Jamiesons förklaringshypotes skulle den skillnaden Annie upplever i mäns och kvinnors förståelse av hennes polyamori kunna tolkas som orsakad av könsade normer, där män generellt gör en tydligare gränsdragning mellan sex och intimitet/kärlek än vad kvinnor gör.

Samtidigt som samtliga av mina intervjudeltagare upplever att omgivningen ofta verkar tro att polyamorösa personer främst vill ”ligga runt” lyfter båda Kim och Lina att de upplever att kvinnor och män hålls till olika sexuella standarder, där män som har haft många sexuella partners ofta får ett positivt bemötande, medan kvinnor som haft många sexuella partners ofta får ett negativt bemötande och kallas negativt laddade ord som ”slampa” eller ”hora”, det som i litteraturen brukar kallas för ”sexual double standard” (Farvid, Braun och Roney 2017, 544 – 545), vilket på svenska kan översättas till sexuell dubbelstandard.

”Det jag ser i samhället kan jag säga är att det är mycket lättare för en kvinna än en man att få en slampstämpel, medan en man bara: ’vadå, det är klart att en man har sex’”, säger Lina, och Kim berättar om hur andra ser på henne som: ”att man är en slampa, eller att... Det är liksom mer tabu för kvinnor, tror jag. Att ha haft många partners. Oavsett om de är kvinnor eller män. Det är ju verkligen en stor skillnad tror jag.”

Robinson påminner om att den frigörande potentialen för icke-monogami måste förstås i en kontext av dominanta ideologier om kvinnlig och manlig sexualitet, där till exempel kvinnor som har fler än en sexuell partner förstås som promiskuösa eller slampor. Hon lyfter hur den sexuella dubbelstandarden fortsätter att existera, samtidigt som många menar att kvinnor nu har större frihet att ha fler än en partner. Motsägelsefulla diskurser om kvinnors sexualitet existerar parallellt (Robinson 1997, 149). Klesse skriver också att den sexuella dubbelstandarden har en specifik påverkan just på kvinnor som väljer att leva icke-monogamt. Han skriver att eftersom de ofta stämplas som promiskuösa riskerar de att få ett dåligt rykte, att stigmatiseras, och till och med att utsättas för emotionellt, fysiskt eller sexuellt våld (Klesse 2005, 449, 458 – 459). Kim, Annie och Lina kan alltså sägas leva i en kontext där heteronormativa föreställningar fortfarande reglerar kvinnors sexualitet på ett strängare sätt än mäns, och riskerar att stämpla dem som avvikande och promiskuösa på grund av deras beslut att inte leva monogamt.

Kim kommer in på vilken tunn linje kvinnor förväntas balansera på för att iscensätta en normativ feminin (hetero)sexualitet:

Kim: Rent allmänt så tror jag att det är mer tabu för en tjej att vara i ett flersamt förhållande på så vis. Att det finns förväntan på att om du är kvinna i samhället idag så ska du ju ha en partner och det ska vara en man liksom.

Elin: Och det är viktigare för en kvinna än vad du tänker att det är för en man?

Kim: Jag tror det. Jag tror att folk har svårare att "deala" med att en tjej kan leva så liksom. Eller att inte ha någon partner alls kanske också. Att leva i celibat, det kan ju också vara någonting som folk stör sig på. För man ska ju ha sex [...]

Genusforskaren Angela Willey (2014) menar att föreställningar om normativ och avvikande femininitet formar monogami som önskvärt och icke-monogami som icke önskvärt, och på så sätt reproduceras obligatorisk monogami och naturaliseras tvåsamheten. Hon skriver att den ideala kvinnan, som ses som 'normal', är monogam. Att eftersträva rollen som den ideala kvinnan "means walking a delicate line between being sexual enough to establish one's heterosexuality and still remaining 'respectable' by not being seen as 'too' sexual", skriver Willey (Willey 2014, 622). I linje med Kims resonemang om att folk har svårt både för kvinnor som inte har sex alls och för kvinnor som har sex med olika partners, så skriver Willey att det säkraste sättet för en kvinna att skydda sig från att å ena sidan ses som "för" sexuell och stämplas som slampa, eller att å andra sidan ses som pryd, att ha en relation med en man (Willey 2014, 622). Det är viktigt att notera att den normativa femininiteten Willey skriver om även förutsätter heterosexualitet, vilket Kim också uttrycker tydligt när hon säger att "om du är kvinna i samhället idag så ska du ju liksom ha en partner och det ska vara en man".

Precis som Jackson skriver reglerar heteronormativitet inte bara de rätta sätten att "göra" sexualitet, utan även de rätta sätten att "göra" kön (Jackson 2006, 105). Utöver att Kim, Lina och Annie inte identifierar sig som heterosexuella så är de inte heller monogama, vilket innebär att de är öppna för sexuella relationer med mer än en partner. Jag menar att de därför inte iscensätter de ideal om normativ och respektabel femininitet som Willey beskriver, och riskerar att mötas av föreställningar om att de är avvikande och mindre respektabla kvinnor.

Lina har skonats från uttalade fördomar genom att endast vara öppen med sin polyamorsitet inom sin egen öppensinnade krets av queera personer och BDSM-utövare, och hon har heller inte känt något behov av att "komma ut" i andra sammanhang. För Annie och Kim är frågan om i vilka sammanhang de är öppna med sin polyamorsitet mer komplicerad. Annie upplever att människor ställer väldigt personliga frågor om hennes relation och sexliv när de får veta att hon är poly, frågor som hon inte tror att de skulle ställa till en monogam person som de inte känner. Hon säger att hon upplever det som frustrerande och tycker inte hon borde få sådana frågor, men samtidigt vill hon bemöta dem för att kunna krossa fördomar. Annie säger att hon förstår varför personer som kanske aldrig tänkt på att man kan ha flera

partners blir nyfikna, men att det faktiskt finns gränser för vad man kan fråga en person som man inte känner väl. Kim uttrycker sig på liknande sätt:

Kim: Alltså det är svårt, jag vill tro att folk bara har okunskap om det. Att hade vi suttit ner och pratat liksom, så hade de kanske fått en annan bild av det. Men problemet är väl just att det är brist på självreflektion och öppenhet, och att om de möter någonting som de inte har mött förut så kanske de borde ställa sig frågan: ”Jamen hur mycket vet jag om det här egentligen?”. De kanske borde backa och lyssna liksom. De kanske borde fundera, över hur jag agerar nu. Men det finns ju inte. Och då blir det ju mycket fördomar liksom.

Det fördomsfulla bemötandet som Kim upplever, och att folk, som hon säger, tar sig rätten att trycka ner och diskriminera henne, har fått henne att, likt Lina, bestämma sig för att bara tala om vissa delar av sitt privatliv med människor som hon litar på. Hon säger att hon ser det som att hon har två alternativ: hålla delar av sitt privatliv hemligt eller vara öppen och vara beredd på att bli diskriminerad och bemött med fördomar. På sin arbetsplats har Kim valt att inte vara öppen eftersom hon känner att folk inte respekterar hennes sätt att leva på. Hon säger att valet att inte vara öppen då blir ett sätt för henne att ta hand om sig själv.

Lina, Kim och Annie utmanar alltså heteronormativa föreskrifter om hur normativ femininitet iscensätts och genom att inte fullständigt anpassa sina levnadssätt efter den sexuella dubbelstandarden där kvinnor döms hårdare för att ha flera sexuella partners än vad män gör. Lina, som endast varit öppen med att hon är polyamorös i en utvald krets, har inte märkt av några sociala sanktioner kopplade till polyamorositeten, men Kim och Annie vittnar om fördomsfullt bemötande, frågor som de upplever som integritetskränkande och som att de och deras kärleksrelationer inte alltid tas på allvar. I Kims fall har det gjort att hon valt att inte vara öppen på sin arbetsplats, vilket bland annat innebär att hon talar om sin pojkvän som sin enda partner, och inte som sin primärpartner, och att hon inte talar alls om andra romantiska eller sexuella relationer och dejting. I Annies fall leder det bland annat till att hon inte håller handen med sin pojkvän i offentliga miljöer eftersom han har en sambo, och människor som inte känner till att han och sambon är polyamorösa kan tro att det handlar om otrohet. De utmanar alltså inte heteronormativiteten ostraffat, och väljer i vissa situationer att inte vara öppna för att inte riskera sociala sanktioner.

2.3 Polyrelationer: Vänskap, makt och arbete

2.3.1 ” Om vi liksom klickar så kan vi kanske bli kompisar”: om vänskap

I det här avsnittet vill jag undersöka om, och hur, mina intervjudeltagares polyamori påverkar deras förhållningssätt till platonska relationer. Främst vill jag fokusera på deras platonska relationer med andra kvinnor. För Kim så finns det en uttalad och tydlig koppling mellan hennes polyamori och hur hon ser på sina vänskapsrelationer, och det är också något som hon tar upp när hon beskriver vad polyamori innebär för henne:

Kim: Poly är väl också att prioritera... Det är lite det här med relationsanarki, att inte göra skillnad på sina relationer. Att lägga mycket tid på relationer som inte innehåller kärlek och sex också. Att prioritera sina vänskapsrelationer väldigt högt, liksom. Och varför kan man inte åka på semester med sina kompisar? Eller varför kan man inte bo sambo med en kompis?

Kim, som menar att polyamori för henne ”handlar mer om relationer i stort” betonar alltså att inte göra skillnad på sina relationer och att prioritera vänskap högt som en central del av hennes polyamorösa filosofi. Christian Klesse skriver att:” The notion of radical intimacy promoted in polyamory transcends the categorical boundaries between status defined relationships”. Han skriver att polyamorösa personer ofta är dedikerade till såväl kärlekspartners som vänner, och att gränsdragningarna mellan vänskaps- och kärleksrelationer kan vara suddiga (Klesse 2011, 17). Detta stämmer väl in på Kims ord om att hon själv inte ser gränsdragningen mellan kärleksrelationer och vänskapsrelationer, men även mellan familj och vänner, som helt tydlig:

Kim: Det finns typ inte så klara gränser mellan vad som är kärlek och vänskap för mig. Jag värdesätter mina vänner otroligt högt, och liksom, de skulle kunna vara en del av min familj då. Jag tänker så att jag har väldigt svårt att se att min partner skulle ha företräde framför de relationerna. Att den [relationen] skulle vara viktigare. Det är lite så här normkritiskt perspektiv på relationer.

Meg Barker tar också upp hur tidigare forskning om polyamori visar på hur polyamorösa människor problematiserar distinktionerna mellan vän och kärlekspartner. Detta sker bland annat genom att polyamorösa personer trotsar den heteronormativa konventionen att man bara ska ha en kärlekspartner, samtidigt som alla andra relationer i ens liv hamnar i det mindre viktiga facket ”vänner”, men också genom att en del polyamorösa personer kämpar för att motarbeta föreställningar om att sexuella eller romantiska relationer alltid skulle vara viktigare än vänskapliga sådana (Barker 2005, 81–82) Jag menar att Kim kan sägas höra till den grupp av polyamorösa som ser det som en viktig del av sin filosofi att uppvärdera vänskapsrelationer och att ha ett, som hon säger, normkritiskt perspektiv på relationer. När Kim frågar varför man inte kan åka på semester med sina kompisar eller bo sambo med en

kompis förstår jag det som att hon försöker ifrågasätta heteronormativa föreställningar om att ens sexuella partner, och i förlängningen den heterosexuella kärnfamiljen, ska fylla alla individens behov och prioriteras före alla andra relationer.

Victoria Robinson refererar i sin kritik av monogamin till Tsoulis, som skriver att när kvinnor förväntar sig att en enda person de har en sexuell relation med ska uppfylla alla deras behov så resulterar det i dåligt självförtroende och känslor av förlust och av att bli avvisad. Detta skapar i sin tur konkurrens mellan kvinnor, vilka då splittras och ser varandra som potentiella rivaler om män (Robinson 1997, 148). Hon refererar även till Becky Rosa, som menar att kvinnor i traditionella monogama kärleksrelationer ofta överinvesterar emotionellt och ekonomiskt i en man och att "monogamous heterosexuality separates women from each other." (Robinson 1997, 144). Enligt dessa resonemang går det att förstå den romantiska och (hetero)sexuella kärlekens exklusivitet i sig som något som förstör möjligheter till vänskapsrelationer mellan kvinnor, eftersom potentiella vänner i stället kan förstås som hot mot den exklusiva kärleksrelationen med en man.

Lina och Annie ifrågasätter inte gränsdragningar mellan vänskapsrelationer och kärleksrelationer på det sätt som Kim gör i mina intervjuer med dem. Däremot observerar jag att både Lina och Annie säger att de gärna vill lära känna och umgås med sina partners andra partners. "Jag vill verkligen lära känna henne mer. Jag tycker verkligen mycket om henne", säger Annie om sin pojkväns sambo, och berättar att hon äter middagar och åker på utflykter med pojkvännens familj, och att hon drömmer om att bo tillsammans allihop som en stor familj. "Jag vill jättegärna veta vem min partner dejtar. Såhär jag hälsar jättegärna på dem. Hänger. Om vi liksom klickar så kan vi kanske bli kompisar. Det behöver inte vara en så stor grej", säger Lina.

Annies och Linas öppensinnade inställning till partners andra partners påminner om hur Elisabeth Sheff skriver att kvinnorna i hennes intervjustudie uppger att fått de fått nya vänskapliga och sexuella relationer med kvinnor genom att möta andra polyamorösa kvinnor. En del av dessa kvinnor säger att en sexuell eller romantisk relation med samma man kan vara en källa till kontakt och närhet mellan kvinnor, och att en hög sexdrift ses som en källa till gemenskap bland en majoritet av kvinnorna snarare än som ett hot (Sheff 2006, 264 - 265). Jag menar att Annies och Linas avslappnade inställning till att lära känna, och kanske till och med bli kompis med, en partners partner, är intressant att analysera med bakgrund i resonemanget ovan om att heterosexuell monogami tenderar till att splittra kvinnor och göra

dem till rivaler om män. När den sexuella eller romantiska kärleken inte längre definieras som exklusiv så behöver en partners multipla sexuella relationer inte ses som ett svek eller ett hot mot den egna relationen, och en partners potentiella andra partners behöver därför inte heller ses som rivaler. Relationen förefaller inte lika skör, och det finns inte längre samma typ av utomstående hot. När Annie berättar om vad hon ser som fördelarna med polyamori jämfört med monogami är just känslan av ökad trygghet i relationen något som hon tar upp:

Annie: Ja, men ofta om man är i ett monoförhållande och såhär tar upp ”ja, men jag kanske skulle vilja träffa andra”, då är ju det liksom slutet på förhållandet, det är ju katastrofen. Ja, men att man kan ha den dialogen om att ”hur vill vi ha det i förhållandet?”. Och så den här tryggheten. Jag vet inte, det känns som att det är mer... En större trygghet i polyamori än mono på något sätt, för att man bygger upp sin relation som man vill ha den, och det är ingen som går runt och har ångest för att den inte får leva ut det den tänker på.

Jag förstår Annie som att faktumet att relationen inte behöver ta slut för att någon av parterna träffar någon annan eller blir attraherad av någon annan, gör att hon upplever en större trygghet i relationen. Jackson och Scott ifrågasätter både den speciella status som sex har fått för att definiera en relation, och föreställningen att monogami skulle ge mer trygghet i en relation än polyamori. I likhet med Annies resonemang menar de att monogami snarare leder till en situation av ultimat osäkerhet, eftersom man utformar regler och förbud om vad parterna inte får göra, vanligtvis regler om sexuell exklusivitet, och om reglerna bryts förutsätts det innebära slutet på relationen (Jackson och Scott 2004, 155 - 156). Även Kim verkar uppleva det som en befrielse att hon och hennes pojkvän inte behöver oro sig för eller försöka att begränsa varandras övriga relationer:

Kim: Jag umgås liksom med mina ex, jag tycker inte att jag måste... Och det är någonting som min partner har sagt också: ”Jag tycker det är så skönt att vi kan ha det så! Att jag känner ingen svartsjuka liksom.” Jag tycker det är så skönt att man släpper på det här, den här idén om att man ska kontrollera varandra, man ska äga varandra, man ska ha monopol på varandra liksom.

Jackson och Scott skriver att om sexuella relationer inte längre är exklusiva, och inte längre ses som grunden för människors viktigaste sociala band, så behöver det för det första inte längre nödvändigtvis ses som socialt signifikant just vilka man har sexuella relationer med, och för det andra behöver icke-sexuella vänskaper inte längre nödvändigtvis värderas som mindre socialt signifikanta än sexuella relationer. De menar att om fokuset på parrelationer som navet i samhället försvann, så skulle heterosexualitet förlora sin privilegierade, institutionaliserade status (Jackson och Scott 2004, 155). Utifrån en sådan förståelse av

monogamins roll i att upprätthålla heteronormativitet kan Kims filosofi om att inte värdera sexuella och romantiska relationer högre än platonska vänskapsrelationer ses som ett exempel på en kraftfull utmaning mot heteronormativa konventioner där heterosexuella parrelationer prioriteras och privilegieras före alla andra relationsformer. Samtidigt menar jag att det går det att se socialt progressiva tendenser i att som Annie och Lina se en manlig partners andra kvinnliga partners som potentiella vänner snarare än som rivaler, eftersom en viktig förutsättning i kampen mot kvinnors underordnade position i genusordningen är kvinnor solidariserar sig med varandra, och inte värderar män över andra kvinnor.

2.3.2. ”Dom tävlar inte i samma gren”: om manliga partners, makt och svartsjuka

Annie berättar om när en kille började att flirta med henne, för att sedan sluta flirta när det kom upp i samtalet att Annie hade en pojkvän. När Annie sedan nämnde att hon och hennes pojkvän är poly så upplevde Annie att killen började att flirta ännu mer än vad han gjorde när han trodde att hon var singel. Annie säger att hon tolkar det som att killen såg hennes och pojkvännens relation som oseriös och ”inte på riktigt”, och att han därför inte behövde visa respekt mot Annies förhållande. Hon upplevde det även som att han såg hennes polyamorositet som ett tecken på att hon ligger runt och förmodligen är ”lätt att haffa”.

Jag ser Annies berättelse som ett exempel på hur föreställningar om polyamorösa kvinnor som promiskuösa och sexuellt tillgängliga kan gestalta sig i praktiken i mötet med män. I Klesse material, när han intervjuar bisexuella polyamorösa kvinnor, beskrivs liknande tendenser av att män på opassande sätt tar kontakt med kvinnor som de vet är icke-monogama, för att fråga om kvinnorna vill ha sex med dem (Klesse 2005, 451 – 452). Lina berättar också om att hon var väldigt sexuellt eftertraktad under tiden hon som polyamorös dejtade män, och om hur det hade både för- och nackdelar:

Lina: Sådär. Ärligt talat, det finns väldigt få kvinnor som är ganska framåt, och som är ganska eftertraktade på raggmarknaden eller vad man ska säga. Det här språket blir helt galet nu. Det låter som att vi har köttmarknad varje fredag.

Elin: Nej, jag fattar vad du menar. Verkligen.

Lina: Vad bra. Så den makten som man får som kvinna blir... Jag tror inte att folk är vana vid den. Jag känner att jag verkligen inte var van vid att ha så mycket makt.

Elin: Alltså makten i att vara eftertraktad?

Lina: Precis. Dels makten i att vara sexuellt eftertraktad som kvinna, som jag inte värderar jättemycket. Jag tycker att det är ganska dålig makt att ha. Och jag gillar inte rollen som jag sätts i på det sättet. Men makten att verkligen kunna välja det jag ville ha, och att folk rättade sig väldigt mycket efter mina önskemål, det var väldigt nice. Och jag tror att min långvariga manliga partner var lite obekvämt med den makten. Just eftersom det kom upp det här med maktobalansen med hur många partners vi hade till exempel.

Lina beskriver alltså att hon delvis uppskattade makten det gav henne att själv kunna välja vem hon ville vara med och på vilket sätt, men att hon samtidigt ogillade ”rollen hon sätts i” som sexuellt eftertraktad kvinna. Jag tolkar rollen Lina talar om som en roll där hon blir sexuellt objektifierad, en roll som kan komma med föreställningar om sexuell tillgänglighet för män. Elisabeth Sheff skriver i en intervjustudie med polyamorösa kvinnor om de olika aspekter av makt som många polyamorösa kvinnor upplever i sitt sökande efter sexuell agens. Sheff menar att många polyamorösa kvinnor ofta har lättare att hitta nya partners än sina manliga partners, vilket kan förstås som ett ökat kapital i relationen med den manliga partnern, samtidigt som det ger kvinnorna ökade valmöjligheter när det gäller att hitta nya partners. Lina illustrerar detta när hon beskriver hur kvinnorna är eftertraktade på ”raggmarknaden” och även vid ett annat tillfälle i intervjun där hon beskriver ”Hur mycket makt som jag fick som kvinna i och med mitt sociala kapital” i och med att hon var sexuellt eftertraktad inom det polyamorösa communityt. Samtidigt kan kvardröjande patriarkala strukturer, som omdefinierar kvinnors frigjorda sexualitet till ökad sexuell tillgänglighet för män, leda till att kvinnorna blir sexuellt objektifierade av män på oönskade sätt, så som exemplifierats ovan.

I Linas fall ledde alltså faktumet att Lina hade lättare att hitta nya partners än vad hennes långvariga manliga partner hade till en upplevd maktobalans, där Lina hade mer makt i relationen än vad hennes partner hade på grund av att hon var mer populär på dejtingmarknaden. ”Jag tycker absolut att det bidrar till en maktobalans, som är väldigt svårt att väga upp, och som kanske överkompenseras med viss possessivitet från mannens sida”, säger Lina. Hon berättar att hennes dåvarande partner hade svårt att förhålla sig till att hon träffade andra män, en svårighet som han delade med andra män Lina haft relationer med. Hon berättar även att det varit mycket mer okej för hennes manliga partner när hon dejtade andra kvinnor än när hon dejtade andra män, och att det har varit mindre svartsjuka och kommunikationsproblem då. Linas manliga partner förklarade det som att kvinnorna hon dejtade ”inte tävlade i samma gren” som han gjorde, även om Lina själv inte såg det på det

sättet. Annie berättar att också att hennes pojkvän har mer problem med att hon dejtar andra män än med att hon dejtar kvinnor:

Annie: Det brukar min partner ha ganska mycket ångest över. Just med att dejta män. Han tycker att det är jobbigare när jag dejtar män än när jag dejtar kvinnor. Och jag tror att det är just det där att de inte respekterar vårt förhållande på samma sätt. Att det blir mer, ja, men att jag är sexuellt tillgänglig.

Elin: Är det någonting som du och din partner har pratat om? Alltså varför han tycker det är jobbigare när du dejtar män än kvinnor?

Annie: Ja, vi brukar prata om det. Jag tycker ju det är frustrerande, för jag tycker inte det är någon skillnad. Men han tycker väl... Ja, jag vet inte. Han känner sig mer ersatt, på ett sätt.

Sheff, som i en intervjustudie med polyamorösa män använder sig av R.W Connells teoretiska begrepp *hegemonisk maskulinitet* (vilket något förenklat kan förklaras som den könade maktstruktur som för närvarande legitimerar att män innehar en dominant samhällsposition och kvinnor en underordnad samhällsposition, se Sheff 2006, 622 – 623) för att analysera sitt material, kommer fram till att samtidigt som en majoritet av de polyamorösa män hon intervjuar på olika sätt gör motstånd mot normer för hegemonisk maskulinitet så deltar de i att upprätthålla andra normer för hegemonisk maskulinitet. Sheff menar att det inte utmanar normer för hegemonisk maskulinitet att som man ha flera kvinnliga partners, men att det däremot utmanar en viktig grundsten för hegemonisk maskulinitet att som man inte försöka kontrollera och ha uteslutande rätt till kvinnliga partners sexualitet (Sheff 2006, 635, 639). Flera av männen i Sheffs studie har, trots sin polyamorositet, svårigheter att acceptera sina kvinnliga partners manliga partners. Sheff skriver att en del av hennes intervjudeltagare upplevde att de var känslomässiga konkurrenter med kvinnliga partners manliga partners (Sheff 2006, 630).

Föreställningen att som polyman tävla med andra män om kvinnliga partners påminner om hur Linas expojkvän uttryckte att Linas kvinnliga partners ”inte tävlade i samma gren” som honom, vilket jag tolkar som att det underförstått innebär att Linas manliga partners gör det. Den går även att koppla till Annies ord om att pojkvännen känner sig ”mer ersatt” när Annie dejtar män i stället för kvinnor. Jag menar att det går att tolka Linas och Annies erfarenheter av att manliga partners har större problem med att de dejtar andra män än med att de dejtar kvinnor som ett uttryck för hegemonisk maskulinitet, där föreställningen om att män tävlar

med varandra om rätten till kvinnor dröjer sig kvar även i polyamorösa relationsformer som försöker utmana normer för den hegemoniska maskuliniteten.

2.3.3 ”Männen kanske mer hakar på”: om manliga partners och känslomässigt arbete

Annie och Lina menar att kommunikation och att kunna berätta vad man känner för sin partner är viktigt för att det inte ska uppstå situationer med svartsjuka och osäkerhet i relationen. Annie berättar att hon och hennes pojkvän är väldigt öppna och berättar det mesta för varandra eftersom det ger en känsla av trygghet och samhörighet. I början av relationen hade Annie svårt för att berätta om hon var intresserad av någon annan, vilket gjorde att det kom som en överraskning för pojkvännen när hon tyckte om en ny person, och det skapade osäkerhet och konflikter i relationen, berättar hon. Annie säger att hon nu har börjat förstå att om man har en dialog om vad man känner och vill så är det inga problem med att börja tycka om en ny person. Lina lyfter också att hon gärna vill prata om situationer som kan komma att orsaka svartsjuka eller att någon blir sårad innan situationerna faktiskt inträffar, så att man vet hur man ska förhålla sig till sådana situationer. Det kan till exempel handla om att diskutera med sin partner ifall man ska berätta när man börjar tycka om någon ny eller inte, eller om man ska informera sin partner om sina dejter eller inte. Att ägna sig åt den här typen av kommunikation i en relation, som syftar till att parterna ska känna sig trygga och att ingen ska behöva känna sig sårad, osäker, eller svartsjuk, är exempel på vad sociologen Arlie Russell Hochschild definierat som ”emotion work”, på svenska *känslomässigt arbete* (Duncombe och Marsden 1993, 234). Att utföra känslomässigt arbete handlar om att anstränga sig för att uttrycka de känslor som lämpar sig i en viss situation och att påverka andra människor till att känna lämpliga känslor för situationen.

Inom den könsuppdelade arbetsfördelningen i samhället, där män som grupp kopplas till den offentliga samhällssfären, och kvinnor som grupp kopplas till den privata sfären och obetalda arbetsuppgifter som rör hushåll, barn och relationer, så faller ansvaret för det känslomässiga arbetet i relationer strukturellt sett på kvinnor (Duncombe och Marsden 1993, 234). Lina upplever det som att männen hon dejtat har haft svårt sätta ord på sina känslor och att förutse hur de kan komma att känna i olika situationer. Hon säger att när hon i förväg har försökt att prata om situationer som kan komma att skapa osäkerhet så har det varit svårt att få respons från manliga partners, vilket har lett till att partnern senare blivit sårad eller svartsjuk när sådana situationer väl uppstått. Hon berättar att hon inte alls upplevt samma problem i sina

relationer med kvinnor, där kommunikationen har fungerat bra, det har varit lättare att veta var man har varandra och även lättare att förhålla sig till partners andra partners. Lina upplever i allmänhet att personer behandlas jämställt baserat på kön i de polyamorösa kretsar hon varit involverade i, till exempel får inte kvinnor som har mycket sex samma ”slampstämpel” som de kanske skulle få i övriga samhället, men hon tycker sig se att det finns subtila skillnader just när det gäller det känslomässiga arbetet:

Lina: Det har mer varit såna underliggande, subtila maktrelationer som finns, som inte är lika in your face som de kanske är i mainstreamsamhällen.

Elin: Vad kan det vara för någonting?

Lina: Ja, men det är mer att man som kvinna kanske faller in i det här att ta upp de här emotionella samtalen, och att man gör mycket av det känslomässiga arbetet. Medan männen kanske mer hakar på.

Sheff ser liknande tendenser till emotionell inkompetens hos en minoritet av de polyamorösa män som hon intervjuar. Sheff förstår den emotionella inkompetensen som resultat av ett könat privilegium, kopplat till hegemonisk maskulinitet, som gör att män inte förväntas utföra känslomässigt arbete, och att vissa inte ens lär sig hur man gör (Sheff 2006, 628). Deltagarna i Ritchies och Barkers fokusgrupp-studie med polyamorösa kvinnor menar att kvinnorna var navet i deras polyamorösa community, eftersom de behärskade organisatorisk skicklighet, vilket krävs för att kunna organisera multipla relationer, och förmåga att kommunicera, vilket är väldigt viktigt i polyamorösa relationer (Ritchie och Barker 2007, sidnummer saknas). Det går dock att ifrågasätta om det ger någon egentlig makt att vara bättre på kommunikation och känslomässigt arbete än sin manliga partner. Duncombe och Marsden skriver att mäns vägran att delta i känslomässigt arbete trots att kvinnor vill att de ska det kan se som en form av manligt maktutövande som bidrar till ojämlikhet mellan könen (Duncombe och Marsden 1993, 235 – 236).

De av Ritchies och Barkers intervjudeltagare som levde i lesbiska relationer tyckte att det var lätt med kommunikation i deras relationer, men intervjudeltagarna som hade relationer med män ansåg att deras förmåga att kommunicera kunde innebära att de fick göra mer jobb i sina relationer med män, både direkt med sin manliga partner och mellan sina manliga partners (Ritchie och Barker 2007, sidnummer saknas). Lina, Annie och Kim värderar alla känslomässig kommunikation högt i sina relationer och det är något de alla arbetar aktivt med. Kim berättar att hon har ägnat mycket tid åt att problematisera och diskutera sin relation och

hur den ska se ut tillsammans med sin pojkvän. Hon säger att det är såklart är bra att prata om saker, men att det också är svårt, och att det finns sorg, smärta, ilska och frustration bakom behovet att reda ut så mycket när hon ska ha en relation med en man, och att det i sig också är en typ av känslomässigt arbete. Hon känner generellt att hon måste ifrågasätta sig själv mer när hon dejtar män än när hon dejtar kvinnor, och hon är ständigt uppmärksam på att hon inte faller in i förväntningar om könade mönster mellan män och kvinnor. Sådana förväntningar finns inte att förhålla sig till när hon dejtar kvinnor menar Kim, även om att dejta kvinnor kommer med andra svårigheter, som risken att utsättas för diskriminering och stigma. Annie säger att hon valt att mest dejta kvinnor just nu för att hon känner sig lite trött på män. Hon tycker att det känns som att dejta på ett mer jämlikt plan när det kommer till kvinnor, och som att det finns en annan närhetskänsla. Annie känner sig lugnare och tryggare med dem, och som att hon generellt sätt kan få en djupare kontakt med kvinnor. Lina, som idag definierar sig som lesbisk, säger i sin tur att det varit ett högst medvetet beslut för henne att sluta dejta män. Hon menar att hon kan ha djupare relationer med kvinnor, där man tar sig tid för att förstå varandra och kan ha väldigt produktiva diskussioner eftersom man kan sätta ord på vad man menar.

Jag menar att flera av de saker mina intervjudeltagare säger att de får utlopp för i relationer med kvinnor, så som ”djupare” relationer, produktiva diskussioner och känslor av närhet, trygghet, jämlikhet och förståelse, kan tolkas som resultat av ett ömsesidigt känslomässigt arbete mellan parterna i relationen, ett arbete som handlar om att försöka förstå och göra sig förstådd, och att få den andra parten att känna sig trygg och bekräftad. De delar alltså erfarenheter av att kommunikation varit lättare i relationer med kvinnor. Att kvinnor som grupp generellt tagit och tar mer ansvar för känslomässigt arbete i relationer än vad män gör finns det tidigare forskning som visar (se t.ex. Duncombe och Marsden 1993), men det är intressant att konstatera att könade normer tycks dröja sig kvar även i polyamorösa olikkönade relationskonstellationer, även fast många polyamorösa personer arbetar för att utmana normer för relationer och kön.

Sheff menar dock att män som vill lyckas ha hållbara och långvariga polyamorösa relationer inte kan lämna över allt känslomässigt arbete till kvinnor. Detta eftersom polyamorösa relationer är så komplexa och kräver så mycket ansträngning att upprätthålla att ingen som är involverad i dem kan förlita sig på att andra helt ska kunna sköta de känslomässiga aspekterna av relationerna. Hon skriver att de män som vill lyckas ha polyamorösa relationer måste kunna lyssna in andras känslor, och sätta ord på sina egna känslor både inför partners och

partners partners (Sheff 2006, 635). I det sammanhanget är det intressant att observera att de erfarenheter mina intervjudeltagare delar om män som inte kan ta känslomässigt ansvar handlar om tidigare relationer och dejting, och de två av mina intervjudeltagare som för närvarande är i långvariga relationer med män, Kim och Annie, är nöjda med sina relationer. Annie säger att hennes och pojkvännens kommunikation är mycket bra och att deras relation är väldigt fin. Kim menar visserligen att det finns en könsrelaterad obalans i hennes relation som har lett till både diskussioner och konflikter, men obalansen kopplar hon främst till att hon och pojkvännen har olika förväntningar på sig från omgivningen som baseras på kön. Även om det inte går att dra några verkliga slutsatser om detta utifrån mitt material, så skulle det kunna vara så att män som inte kan ta ansvar för känslomässigt arbete oftare faller bort som potentiella partners i långvariga polyamorösa relationer än i monogama relationer.

2.3.4 ”Det finns en realism i det också” - om att ha resurser till att vara fler än två

Annie, Lina och Kim är alla i seriösa relationer med en partner. Vid intervjutillfället har ingen av dem några ytterligare seriösa kärleksrelationer. De berättelser som jag får ta del av är i lägre grad än vad jag kanske trott från början berättelser om att organisera en vardag med multipla seriösa kärleksrelationer, och i högre grad berättelser om känslorna det faktiskt ger i kroppen av att veta att man *kan*, man *får*, man är fri *att få göra om man vill*. Om man har tid, och ork.

Lina uppger att hon för tillfället är ”jättemonogam” i relationen med sin flickvän. Jag frågar henne vidare om hennes tankar om relationsformer idag:

Elin: Du känner ändå, om jag har förstått rätt, att i en relation där de här tre intresseområdena, eller fyra, eller vad det kan vara, om en och samma person kan fylla dem, så har inte du behovet av fler romantiska relationer?

Lina: Inte just nu i alla fall. Jag har ju haft det såhär i bara ett halvår nu, så det kanske ändras. När nykärheten lägger sig lite. Men just nu känner jag inte att jag har ett behov av det. Just nu känner jag inte att jag har tid att dejta folk heller. Jag vill gärna lägga ner dels kvalitetstid, dels kvantitetstid, med mina partners, och ibland har man ju bara inte så mycket tid.

Annie och Kim definierade sig vid intervjutillfället som polyamorösa, och när de föreställer sig sin framtid så lever de fortfarande polyamoröst. Kim säger att hon inte tror att hon kommer att vilja vara i en monogam relation igen, och Annie drömmer om att flytta ihop med sin pojkväns familj, gärna tillsammans med en till partner. Men precis som att Lina påpekar

att ”ibland har man ju bara inte så mycket tid” att ge åt dejting och kvalitets-och kvantitetstid tillsammans med partners, så lyfter även Kim bristen på tid som en orsak till att hon enbart har en seriös kärleksrelation med sin primärpartner i dagsläget. Hon berättar:

Kim: Sen har jag ju liksom till exempel en kille som jag hade en relation med tidigare. Som också är polyamorös. Jag har liksom tackat nej till att gå längre med den relationen för jag har känt att jag inte har tid i mitt liv just nu. Det blir fel. Jag orkar inte, jag har inte tid. Jag kan inte ta ansvar för det liksom. Det är mer än vad jag klarar av just nu, även om jag kanske, kanske skulle vilja liksom. Ibland sådär. Men jag känner att det finns ju grader av kärlek också, man måste liksom inte ha en ny primärpartner. Det kan ju finnas kärlek ändå liksom. Att man kan finnas där för varandra och bry sig och liksom dela ömhet och dela närhet liksom med varandra, men att... Jag har ändå varit uppriktigt med det liksom, att det inte går i mitt liv just nu, för jag vill prioritera mina studier, jag vill prioritera min hälsa, och liksom att det finns en realism i det också.

Jag förstår Kim som att det kräver resurser i form av energi och tid att involvera sig i en ny seriös kärleksrelation, resurser som också ska räcka till hennes primärpartner, hennes vänner, hennes studier och hennes hälsa, och att resurserna i nuläget inte är tillräckliga för allt detta och en till seriös kärleksrelation. Resurserna är inte oändliga, och Kims sätt att ta ansvar i det är då att inte engagera sig i fler seriösa kärleksrelationer än vad hon har resurser till. ”Det finns en realism i det också”, som Kim säger.

Utan ekonomiskt och kulturellt kapital är det ännu svårare att bryta mot heteronormativa konventioner om tvåsamhet och kärnfamilj, dels för att de sociala sanktionerna kan bli ännu hårdare för den som dessutom drabbas av rasism eller klassförakt, dels för att det krävs tillgång till både fritid och en viss ekonomisk trygghet för att ha tiden och förmågan att organisera sig i alternativa samlevnadsformer (se Sheff 2014, 279). Kim, Lina och Annie är som nämnt alla högutbildade, vita och lever i större städer. De tillhör samma segment av befolkningen som varit i fokus för stora delar av den forskning om polyamorösa personer som bedrivits i USA och Storbritannien (Klesse 2011, 8). Sheff skriver om sin intervjustudie med polyamorösa kvinnor i USA att alla kvinnorna hon intervjuade var rädda för de sociala konsekvenserna de riskerade på grund av stigmat det innebär att leva icke-monogamt, men de icke-vita kvinnorna, som redan upplevde tyngden av andra fördomar, uppgav störst rädsla (Sheff 2014, 277). Det är alltså viktigt att ta i beaktning att den brist på resurser som mina informanter ger uttryck för kan vara helt resurser som helt saknas helt för mindre privilegierade grupper av kvinnor.

3. Sammanfattande diskussion

Jag vill börja min avslutande diskussion med att påminna om syftet med studien jag genomfört här. Mitt huvudsakliga syfte har varit att undersöka *vilken potential till att utmana heteronormativa konventioner* som finns i gruppen kvinnor med erfarenhet av polyamorösa kärleksrelationer med män, samt *vilket motstånd som kvinnorna möter* från omgivningen och i sina kärleksrelationer med män.

Jag inledde den här uppsatsen med att undersöka hur mina intervjudeltagare själva definierar polyamori, och vad det var som de från början lockades av med att leva polyamoröst.

Kvinnorna betonar skilda aspekter av polyamori i sina beskrivningar: En betonar det som kärleksform och relationsinriktning, en betonar det som en relationsform hon valt att ha under en tid, och en betonar att det inte främst är en relationsform för henne, utan snarast en livsfilosofi som inte enbart påverkar hur hon utformar sina kärleksrelationer, utan även hur hon värderar sina icke-sexuella/icke-romantiska nära relationer och hur hon ser på sig själv och sin omvärld. Hur mina intervjudeltagare betonar skilda aspekter av polyamori speglar en större akademisk debatt, om polyamori och om det ska förstås som en relationsform, relationsinriktning, kärleksform, identitet, filosofi, teori eller sexuell läggning. Mina intervjudeltagare har gemensamt att ingen av dem beskriver polyamori som att det för dem varit en medfödd orientering gentemot vissa former av relationer. I stället betonar alla polyamorin som ett *val*, även om kvinnornas utsagor inte är helt konsekventa utan ibland framställer det som att polyamorös är något man antingen *är* eller *inte är*.

En intervjudeltagare visar explicit ambitioner att utmana heteronormativa konventioner för kärlek och vänskap genom att betona sina visioner att genom polyamorositeten vilja ändra samhället och: ”Att visa på att kärlek och relationer kan vara så jättejättemycket mer än bara heteromonogami liksom”. Jag tolkar det som att polyamori för henne är ett medvetet val att försöka underminera den hierarkiska heteronormativa ordningen där ”livslång monogami” (se Jackson 2006, 105) ses som det enda normala och respektabla sättet att organisera kärleksrelationer på. Samma intervjudeltagare beskriver hur hon upplevt sig som begränsad i rollen som någons flickvän i monogama relationer med män, med förväntningar på sig om att vara känslomässigt och sexuellt exklusiv och att alltid prioritera sin partner över sina vänner. Hennes beslut att välja bort monogami framstår som ett genomtänkt beslut att utmana heteronormativa konventioner om hur en kvinna förväntas vara i en kärleksrelation och vilka uppoffringar kvinnan förväntas göra gällande sin egen personliga utveckling och i andra

relationer. En annan intervjudeltagare utmanar på liknande sätt heteronormativa föreställningar om att kvinnan och mannen ska komplettera varandra i den heterosexuella parrelationen och att kvinnans alla behov ska fyllas av en man. Hon berättar att visionen om polyamori lockade som ett sätt för henne att i stället för att hämma sig själv i utbyte mot stabiliteten i ett parförhållande, få utlopp för sina olika sidor genom att ha flera partners. Två intervjudeltagare beskriver kopplingar mellan polyamori och sexuell utlevnad: en kvinna betonar möjligheten att fortsätta utvecklas inom sin bisexuella praktik, medan en annan ger uttryck för att kvinnor som överger monogami ofta reflekterar över vilka sexuella relationer de vill ha, vilket skapar möjligheter till sexuell utlevnad. Intervjudeltagarna beskriver att beslutet att leva polyamoröst ger möjligheter att utmana heteronormativa ideal för kvinnors sexualitet, så som att kvinnors sexliv ska ske inom ramen för en parrelation.

Men på grund av föreställningar om polyamori som ytligt, oansvarigt och fokuserat på sex, i kombination med en sexuell dubbelstandard som dömer kvinnor hårdare än män för att ha sex med flera partners och/eller sex utanför en parrelation, riskerar mina intervjudeltagare att mötas av föreställningar om att de är avvikande och mindre respektabla kvinnor. De vittnar om fördomsfullt bemötande, integritetskränkande frågor, och att inte få sig själva eller sina relationer tagna på allvar. För att slippa riskera att utsättas för den typen av socialt motstånd utvecklar de strategier för i vilka sammanhang de är öppna med sin polyamori, och i vilka de inte är det. De utmanar alltså inte heteronormativiteten ostraffat, och rädslan för sociala sanktioner riskerar att tysta kvinnor och minska gränsöverskridandets synlighet och därmed minska dess potential för social förändring.

Jag menar att det finns reell potential för social förändring i mina intervjudeltagares tendenser att se manliga partners andra kvinnliga partners som potentiella vänner snarare än rivaler om en man. Med utgångspunkt i Becky Rosa, som skriver att ”monogamous heterosexuality separates women from each other” (Robinson 1997, 144), med flera feministiska teoretiker, kan man omvänt resonera att polyamori har potential för att föra kvinnor samman, något som jag tycker att mina deltagares berättelser ger hopp om. En intervjudeltagare representerar samtidigt ett segment av polyamori som betonar uppvärderingen av vänskapsrelationer och att inte automatiskt prioritera relationer med sexuella och romantiska inslag före icke-sexuella och icke-romantiska. Ett sådant förhållningssätt till relationer utmanar även det heteronormativa konventioner om att heterosexuella parrelationer prioriteras och privilegieras före alla andra relationsformer, något som Jackson och Scott menar i förlängningen kan leda

till att själva heterosexualiteten förlorar sin privilegierade, institutionaliserade position (Jackson och Scott 2004, 155).

En intervjudeltagare berättar om att hon, i samband med att hon började leva polyamoröst och dejta, upplevde att hon blev väldigt eftertraktad och fick en makt som både kändes positiv, i och med att hon kunde välja vilka hon ville träffa och negativ, i och med att hon sattes i en roll som hon inte trivdes med, vilket jag förstår som att hon blev sexuellt objektifierad. Hon var mer populär på dejtingmarknaden än sin manliga partner, vilket ledde till en maktobalans i relationen där hon hade tillgång till fler potentiella partners än sin pojkvän. Samma intervjudeltagare uppger att hennes pojkvän tyckte att det var svårare när hon dejtade andra män än kvinnor, vilket han förklarade med att ”kvinnorna hon dejtade ”inte tävlade i samma gren” som han (och de andra männen) gjorde. En annan intervjudeltagare berättar också att hennes pojkvän har svårare för att hon dejtar män än kvinnor, då det får honom att känna sig ”mer ersatt”. Jag menar att föreställningen om att män är i konkurrens med varandra om att ha tillgång till kvinnors sexualitet är ett uttryck för hegemoniska maskulinitet, heteronormativa ideal för män som tycks dröja sig kvar även i mina intervjudeltagares relationer med män. Mina intervjudeltagares berättelser tyder även på att en ojämlig fördelning av känslomässigt arbete, där kvinnorna tar större ansvar än män, är en annan könad norm som dröjer sig kvar även i polyamorösa relationskonstellationer.

Sammanfattningsvis ser jag att det finns såväl materiella som sociala svårigheter med att realisera visioner om ”många kärlekar”. Det krävs såväl tid och energi som resurser i form av kulturellt och ekonomiskt kapital, något som mindre privilegierade kvinnor än mina intervjudeltagare ofta saknar. Trots det menar jag att mina intervjudeltagares polyamorösa visioner och praktiker visar potential att utmana heteronormativa konventioner och på allvar främja social förändring. Det sker bland annat genom att privilegierandet och institutionaliserandet av den heterosexuella parrelationen, som sker på bekostnad av alternativa familjebildningar, vänskapsrelationer och HBTQ-personers kärleksrelationer, utmanas. Det sker även genom att bilden av att kvinnors kärleksrelationer med män måste konsumera all energi hos kvinnor och splittra dem från varandra ifrågasätts, och utmanas av en bild där kvinnors kärleksrelationer med män och kvinnors gemensamma kamp för rättigheter enklare går att förena. Även om mina intervjudeltagare inte definierar sig som heterosexuella menar jag att mina resultat ger indikationer på att polyamorösa relationer kan utgöra en form av gränsöverskridande heterosexualitet för heterosexuella kvinnor som har polyamorösa kärleksrelationer med män.

Litteraturförteckning

Barker, Meg. 2005. "This Is My Partner, and This Is My . . . Partner's Partner: Constructing a Polyamorous Identity in a Monogamous World". *Journal of Constructivist Psychology* 18(1): 75–88. DOI: 10.1080/10720530590523107

Beasley, Chris. 2011. "Libidinous Politics: Heterosex, 'Transgression' and Social Change". *Australian Feminist Studies* 26 (67): 25–40. DOI:10.1080/08164649.2010.546326.

Duncombe, Jean, och Marsden, Dennis. 1993. "Love and Intimacy: The Gender Division of Emotion and 'Emotion work': A Neglected Aspect of Sociological Discussion of Heterosexual Relationships". *Sociology* 27 (2): 221–41.

Farvid, Panteá, Braun, Virginia, och Rowney. Casey. 2017. "'No Girl Wants to Be Called a Slut!': Women, Heterosexual Casual Sex and the Sexual Double Standard". *Journal of Gender Studies* 26 (5): 544–60. DOI: 10.1080/09589236.2016.1150818.

Hauptert, M. L, Gesselman, Amanda. N., Moors, Amy. C., Fisher, Helen. E. och Garcia, Justin. R. 2017. "Prevalence of Experiences With Consensual Nonmonogamous Relationships: Findings From Two National Samples of Single Americans", *Journal of Sex och Marital Therapy*, 43:5, 424-440, DOI:10.1080/0092623X.2016.1178675

Jackson, Stevi. 2006. "Interchanges: Gender, Sexuality and Heterosexuality: The Complexity (and Limits) of Heteronormativity". *Feminist Theory* 7 (1): 105–21. DOI:10.1177/1464700106061462.

Jackson, Stevi, och Scott, Sue. 2004. "The Personal Is Still Political: Heterosexuality, Feminism and Monogamy". *Feminism och Psychology* 14 (1): 151–57. DOI: 10.1177/0959-353504040317.

Jamieson, Lynn. 2014. "Intimacy, Negotiated Nonmonogamy, and the Limits of the Couple 1". I *The State of Affairs: Explorations in Infidelity and Commitment*, redigerad av Jean Duncombe, Kaeren Harrison, Graham Allan, och Dennis Marsden, 1:a uppl., 35–57. Routledge. DOI: 10.4324/9781410610652-3.

Klesse, Christian. 2005. "Bisexual Women, Non-Monogamy and Differentialist Anti-Promiscuity Discourses". *Sexualities* 8 (4): 445–64. DOI: 10.1177/1363460705056620.

———. 2011. "Notions of Love in Polyamory—Elements in a Discourse on Multiple Loving." *Laboratorium* 3(2): 4–25.

———. 2014. "Polyamory: Intimate Practice, Identity or Sexual Orientation?" *Sexualities* 17 (1–2): 81–99. DOI: 10.1177/1363460713511096.

Moors, Amy C. 2016. "Has the American Public's Interest in Information Related to Relationships Beyond 'The Couple' Increased Over Time?". *The Journal of Sex Research*. DOI: 10.1080/00224499.2016.1178208

Ritchie, Ani och Barker, Meg. 2007. "Hot Bi Babes and Feminist Families: Polyamorous Women Speak Out". *Lesbian and Gay Psychology Review*, 8(2) pp. 141–151.

- Robinson, Margaret. 2013. "Polyamory and Monogamy as Strategic Identities", *Journal of Bisexuality*, 13:1, 21-38, DOI: 10.1080/15299716.2013.755731
- Robinson, Victoria. 1997. "My Baby Just Cares for Me: Feminism, Heterosexuality and Non monogamy". *Journal of Gender Studies* 6 (2): 143–57. DOI: 10.1080/09589236.1997.9960678.
- Sheff, Elisabeth. 2005. "Polyamorous Women, Sexual Subjectivity and Power". *Journal of Contemporary Ethnography* 34 (3): 251–83. DOI:/10.1177/0891241604274263.
- . 2006. "Poly-Hegemonic Masculinities". *Sexualities* 9 (5): 621–42. DOI/10.1177/1363460706070004.080/09589236.2014.889600.
- Thomsson, Heléne, 2010. *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Willey, Angela. 2015. "Constituting Compulsory Monogamy: Normative Femininity at the Limits of Imagination". *Journal of Gender Studies* 24 (6): 621–33. DOI: 10.1080/09589236.2014.889600.